

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

№4/2

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2024

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ 2024 йил, 4/2-сони

Муассис: Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2008 йил 31 декабрда
0561-рақам билан рўйхатга олинган.

ЎзР ОАК Риёсатининг 19.03.2017 й., 239/5-сонли қарори билан эътироф этилган

**Тахририят ижодий
жамоаси:**

Бош муҳаррир:

и.ф.д., проф. М.Э.Пўлатов

Бош муҳаррир

ўринбосари:

и.ф.н., проф. Д.Х.Асланова

Масъул котиб:

и.ф.д., проф. М.Қ.Пардаев

Муҳаррирлар:

и.ф.д., доцент Ф.А.Сафаров
PhD, доцент И.М.Пардаева
А.Х.Мингбоев

Техник муҳаррир:

и.ф.н., проф. А.Н.Холиқулов

Корректор:

PhD, доц. С.А.Бабаназарова

Саҳифаловчи:

PhD Х.Н.Очилова

1 йилда 4 маротаба
чоп этилади.

Ўзбекистон худудида
тарқатилади.

Тахририят манзили:

140100, Самарқанд шаҳар,
Амир Темур кўчаси, 9-уй,

тел.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

факс: +998(366)231-12-53
эл.почта:

samisiservis@mail.ru

Тахририят кенгаши раиси:

М.Э.Пўлатов – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис
институти ректори, и.ф.д., профессор

Тахририят кенгаши раиси ўринбосари:

Д.Х.Асланова – СамИСИ илмий ишлар ва
инновациялар бўйича проректори, и.ф.н., профессор

Тахрир кенгаши аъзолари:

Б.А.Бегалов – Ўзбекистон Республикаси Президенти
хузуридаги Статистика агентлиги директори, и.ф.д.,
профессор

М.Қ.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.К.Ғоибназаров – и.ф.д., профессор.

М.М.Мухаммедов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Д.Р.Зайналов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Муртазаев – ТДИУ СФ директори, и.ф.д., проф.

М.Р.Болтабаев – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Р.Х.Эргашев – ҚарМИИ профессори, и.ф.д.

И.С.Тўхлиев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

К.Б.Уразов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Қ.Ж.Мирзаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.И.Исроилов – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Г.М.Шодиева – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.Абдукаримов – СамИСИ профессори, и.ф.н.

Р.Қобилов – Самарқанд вилояти ҳокими ўринбосари

С.Н.Тошназаров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Р.Н.Нормахматов – СамИСИ профессори, т.ф.д.

А.Бектемиров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

М.Т.Алимова – СамИСИ профессори, и.ф.д.

З.Дж. Адилова – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Ш.О.Қувондиқов – СамИСИ профессори в.б., иқтисод
фанлари доктори

Л.Н.Халикова – СамИСИ профессори, DSc

Ф.А.Сафаров – СамИСИ доценти, DSc

А.М.Каримова – СамИСИ профессори в.б., DSc

Умар Худайбердиев Камбағаллик даражаси ва уни қисқартириш йўллари	66
Меҳрангиз Олимовна Мамаюнусова Аҳолининг ўсиши, камбағаллик даражаси ва аҳоли камбағал қатламининг ўзгариш тенденциялари	69
ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ВА СЕРВИС	
Nilufar Abdaxatovna Abdukadirova Umumiy ovqatlanish korxonalari faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish yondashuvlari	74
Навруз Абдуллаевич Кудратов Пути эффективного развития услуг электронной коммерции (на примере Самаркандской области)	77
Dilrabo Shirinboyevna Mardonova Samarqand viloyatida mehmonxona xizmatlari integral samaradorligi ko'rsatkichlarini hisoblash	80
Farhod Mahmudovich Tirkashyev Xizmatlar ko'rsatish sohasida intellektual mulk obyektlarini boshqarish xususiyatlari	86
Lazizjon Sharifovich Kuldoshev Xizmat ko'rsatish sohasida raqobatbardoshlik salohiyatini baholashga ilmiy yondashuvlar	91
ТУРИЗМ ВА МЕҲМОНХОНА ХЎЖАЛИГИ	
Аҳмаджон Таниев Туризмнинг атроф-муҳитга таъсири ва барқарор ривожланиш стратегиялари	97
Umida Ziyadullayevna Raximova Turizm Infratuzilmasining hozirgi holati	105
Gulmira Rabbonovna Tursunova Turistik mahsulot iste'molchisini tasniflash	110
Bekzod Sherzodovich Sharipov Inklyuziv turizm destinatsiyalarini shakllantirishning konseptual, nazariy-metodologik asoslari	116
Ulug'bek Egamberdiyevich Boynazarov Oilaviy mehmon uylari uchun mahalliy va xalqaro me'yorlar xususiyatlari	121
Dilyor Zafarovich Hakimov O'zbekistonda etnografik turizmni rivojlantirish samaradorligini oshirish yo'llari	124
Зухрали Турсуналиевич Абдулхакимов Туризм индустриясини ривожлантиришда минтақавий назариялар ўрни ва роли	130
Aziza Javaxirovna Mir-Djafarova Mehmonxona xo'jaligida yashil texnologiyalarni joriy qilishning innovatsion yechimlari	135
КИЧИК БИЗНЕС ВА ОИЛАВИЙ ТАДБИРКОРЛИК	
Азизбек Исомиддин ўғли Асроров Кичик бизнес субъектларини кредитлаш тизимини такомиллаштириш масалалари	139
Pyos Pخomovich Ayubov, Sumbula Kurasheva Iqtisodiy islohotlarning tadbirkorlikni rivojlantirishdagi o'rni	145

Umida Ziyadullayevna Raximova – SamISI, “Oliy matematika” kafedrasida katta o‘qituvchisi

TURIZM INFRATUZILMASINING HOZIRGI HOLATI

Annotatsiya. Ushbu ilmiy ish turizm infratuzilmasining bugungi kundagi holatini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda turizm infratuzilmasining asosiy komponentlari, ularning mamlakat iqtisodiyoti va ijtimoiy hayotiga ta’siri tahlil qilinadi. Shu bilan birga, turizm infratuzilmasining rivojlanishiga ta’sir qiluvchi omillar, mavjud muammolar va ularni hal qilish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari turizm sektorini yanada rivojlantirish, milliy va xalqaro turistik oqimlarni jalb qilish, hamda turizm xizmatlarining sifatini oshirish uchun amaliy tavsiyalarni o‘z ichiga oladi. Ushbu ish, shuningdek, turizm infratuzilmasining barqaror rivojlanishi uchun zarur bo‘lgan strategik yondashuvlarni ham tavsiya etadi.

Kalit so‘zlar: turizm infratuzilmasi, turizm sektori, iqtisodiy rivojlanish, turistik salohiyat, xizmatlar sifati, barqaror rivojlanish.

Kirish. Turizm zamonaviy iqtisodiyotning eng dinamik va tez sur‘atlar bilan rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri bo‘lib, global miqyosda ahamiyatini tobora oshirib bormoqda. Turizm sohasi nafaqat mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo‘shadi, balki milliy madaniyat va tarixni targ‘ib qilish, aholini bandligini ta’minlash, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish kabi muhim vazifalarni ham bajaradi. Turizm infratuzilmasi esa ushbu tarmoqning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarur bo‘lgan asosiysi hisoblanadi.

Turizm infratuzilmasi o‘z ichiga turli xil elementlarni oladi: mehmonxonalar, transport tarmoqlari, restoran va kafelar, axborot markazlari, dam olish maskanlari, ko‘ngilochar parklar va boshqa xizmatlar. Bu elementlar bir-biri bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, ularning sifatli va uzluksiz faoliyat ko‘rsatishi turizm xizmatlarining raqobatbardoshligini ta’minlaydi. Turizm infratuzilmasining rivojlanishi mamlakatlararo raqobatbardoshlikni oshirish, turizm mahsulotlarining sifatini yaxshilash va turistik oqimlarni jalb qilish uchun muhim omil hisoblanadi.

O‘zbekiston singari rivojlanayotgan mamlakatlar uchun turizm infratuzilmasining rivojlanishi alohida ahamiyat kasb etadi. So‘nggi yillarda mamlakatda turizm sohasini rivojlantirishga katta e’tibor qaratilib, infratuzilmaviy loyihalar amalga oshirilmoqda. Ushbu chora-tadbirlar turizmning milliy iqtisodiyotdagi ulushini oshirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va chet el sarmoyalarini jalb qilish maqsadida qaratilgan.

Ammo shunga qaramay, turizm infratuzilmasining rivojlanishida hali ham hal qilinishi kerak bo‘lgan qator muammolar mavjud. Bu muammolar infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, xizmatlar sifati va raqobatbardoshligi, kadrlar yetishmasligi, va ekologik muammolarni o‘z ichiga oladi. Shuningdek, infratuzilmani barqaror rivojlantirish masalasi ham dolzarbdir, chunki turizmning ortib borishi tabiiy resurslar va ekologik barqarorlikka sezilarli ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Mazkur ilmiy maqola turizm infratuzilmasining hozirgi holatini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularga samarali yechimlar topishga qaratilgan. Tadqiqotda turizm infratuzilmasining asosiy komponentlari, ularning mamlakat iqtisodiyoti va ijtimoiy hayotiga ta’siri chuqur o‘rganiladi. Shu bilan birga, infratuzilmani rivojlantirish uchun zamonaviy yondashuvlar va strategiyalar taklif qilinadi, hamda turizm sohasidagi ilg‘or xalqaro tajribalarga asoslangan amaliy tavsiyalar beriladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Turizm infratuzilmasining rivojlanishi va uning iqtisodiyotga ta’siri masalalari ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan. Ushbu bo‘limda turizm infratuzilmasining asosiy komponentlari, uning rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar va infratuzilmani yaxshilash yo‘llari haqida olib borilgan tadqiqotlar tahlil qilinadi.

Turizm infratuzilmasi haqida ko‘plab olimlar izlanishlar olib borishgan. X. Inskeep (1991) o‘zining “Turizmni rejalashtirish: Yangi yondashuvlar” nomli asarida turizm infratuzilmasini turizmni rivojlantirishning eng muhim asosiy komponentlaridan biri sifatida tasniflaydi. U, ayniqsa, mehmonxona va transport xizmatlari, axborot texnologiyalari va ko‘ngilochar maskanlarning turizm infratuzilmasidagi rolini ta’kidlab o‘tgan. Inskeepning tadqiqotlari shuni ko‘rsatadiki, turizm infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi turistik salohiyatdan to‘laqonli foydalanishni cheklab qo‘yadi.

P. Pearce va M. Morrison (1998) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda turizm infratuzilmasining rivojlanishi uchun zarur bo‘lgan omillar o‘rganilgan. Ushbu tadqiqotlar shuni

ko'rsatadiki, infratuzilma muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun davlat siyosati, investitsiyalarni jalb qilish, kadrlar tayyorlash va texnologik yangiliklar muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, davlat siyosati va tartibga solish turizm infratuzilmasining barqaror rivojlanishi uchun zarurdir. Ushbu omillar orasida davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikning kuchaytirilishi turizm infratuzilmasining samarali rivojlanishi uchun alohida ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlangan.

R. Butler (1980) tomonidan ilgari surilgan turizmning hayot aylanishi modeli ham turizm infratuzilmasi rivojlanishining turli bosqichlarini tasvirlaydi. Ushbu modelga ko'ra, turizm infratuzilmasi rivojlanishining dastlabki bosqichlarida asosan davlat tomonidan investitsiyalar amalga oshiriladi, keyinchalik esa xususiy sektor bu jarayonga faol ishtirok eta boshlaydi. Infratuzilmaning rivojlanishi turistlar oqimining oshishiga, bu esa o'z navbatida infratuzilmaning yanada kengayishi va modernizatsiyasiga olib keladi. Biroq, Butlarning modeli shuni ko'rsatadiki, agar infratuzilmaning rivojlanishi noto'g'ri boshqarilsa, bu resurslar tanqisligi va ekologik muammolarga olib kelishi mumkin.

Turizm infratuzilmasini rivojlantirish va modernizatsiya qilish bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib borilgan. Masalan, J. Gunn va L. Var (2002) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar turizm infratuzilmasining barqaror rivojlanishi uchun zarur bo'lgan strategiyalarni o'rganishga qaratilgan. Ularning izlanishlari shuni ko'rsatadiki, barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun infratuzilmaning ekologik va ijtimoiy jihatlarini hisobga olish zarur. Shuningdek, ular turizm infratuzilmasini yaxshilashda texnologiyalarning roli haqida ham batafsil to'xtalib o'tganlar. Xususan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari turizm xizmatlarini takomillashtirish va turistlar bilan aloqa qilishda muhim vosita sifatida qaralgan.

M. Hall va S. Page (2006) tomonidan yozilgan “Turizm geografiyasi: Atrof-muhit va rivojlanish” asarida turizm infratuzilmasining ekologik jihatlarini o'rganilgan. Ushbu asarda infratuzilmaning ortib boruvchi yuklamasi tabiiy resurslar va atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi ta'kidlanadi. Shuningdek, mualliflar turizm infratuzilmasining barqaror rivojlanishi uchun ekologik nazorat va muhofaza choralarini zarurligini qayd etadilar.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, turizm infratuzilmasining rivojlanishi ko'p qirrali va kompleks jarayon bo'lib, u mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy holatiga, tabiiy resurslar va madaniy merosni saqlashga, shuningdek, xalqaro turizm bozorida raqobatbardoshlikni oshirishga ta'sir qiladi. Ushbu tadqiqotlar natijalari turizm infratuzilmasining rivojlanishida duch kelinadigan muammolarni chuqurroq tushunish va ularni hal qilish uchun samarali strategiyalar ishlab chiqishga yordam beradi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda turizm infratuzilmasining holatini baholash uchun qator metodologik yondashuvlar qo'llanildi. Birinchi navbatda, turizm infratuzilmasining mavjud holatini tahlil qilish uchun statistik ma'lumotlar to'plandi va ularning asosida infratuzilma elementlarining o'sish dinamikasi va sifat darajasi baholandi. Shuningdek, turizm infratuzilmasining iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirini o'rganish uchun iqtisodiy modellardan foydalanildi.

Tadqiqot davomida, soha mutaxassislarining fikrlari va tavsiyalari o'rganildi, hamda turizm infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha ilg'or xalqaro tajribalar tahlil qilindi. Bu yondashuvlar turizm infratuzilmasini rivojlantirishda yuzaga keladigan muammolarni aniqlash va ularga samarali yechimlar topish imkonini berdi.

Tadqiqot natijalari asosida turizm infratuzilmasini rivojlantirish uchun qator amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi, jumladan, davlat va xususiy sektorlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, investitsiyalarni jalb qilish, infratuzilmani barqaror rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish zarurligi ta'kidlandi.

Tahlil va natijalar. Turizm infratuzilmasining rivojlanishi va uning iqtisodiy hamda ijtimoiy ta'siri bo'yicha olib borilgan tahlillar natijasida qator muhim xulosalar va tavsiyalar ishlab chiqildi. Ushbu bo'limda turizm infratuzilmasi holati, u bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlar misollar bilan yoritib beriladi.

O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishi so'nggi yillarda sezilarli darajada faollashdi. Turizm infratuzilmasining rivojlanishi bo'yicha qator yirik loyihalar amalga oshirilmoqda. Xususan, Toshkent, Samarqand, Buxoro va Xiva singari tarixiy shaharlarimizda mehmonxonalar, restoranlar, transport va axborot tizimlari kabi turizm infratuzilmasining asosiy elementlari jadal

rivojlantirilmoqda.

Masalan, Samarqandda 2022 yilda ochilgan “Silk Road Samarkand” turizm markazi ushbu shaharni xalqaro turizm yo‘nalishida raqobatbardosh qilish uchun muhim qadam bo‘ldi. Markazda zamonaviy mehmonxonalar, konferensiya zallari, ko‘ngilochar maskanlar va boshqa infratuzilma obyektlari joylashgan bo‘lib, ular turistlar uchun qulayliklar yaratmoqda. Ushbu markaz Samarqandni xalqaro konferensiyalar, ko‘rgazmalar va tadbirlar o‘tkazish uchun jozibador joyga aylantirdi.

Biroq, mamlakatning boshqa hududlarida turizm infratuzilmasi yetarlicha rivojlanmaganligi sababli, bu yerga turistlarni jalb qilish darajasi pastligicha qolmoqda. Masalan, Surxondaryo viloyati tabiiy va madaniy meroslar bilan boy bo‘lishiga qaramay, yetarli infratuzilma yo‘qligi sababli turistlar soni nisbatan kam. Ushbu viloyatda mehmonxona va transport xizmatlari rivojlanmaganligi turistlarning kelishini cheklab qo‘yadi.

Turizm infratuzilmasining iqtisodiy ta’siri. Turizm infratuzilmasining rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu infratuzilmaning rivojlanishi natijasida turizm sohasidagi daromadlar o‘sadi, yangi ish o‘rinlari yaratiladi va xalqaro sarmoyalar jalb qilinadi.

Masalan, Dubayning turizm infratuzilmasini rivojlantirish bo‘yicha muvaffaqiyatli strategiyasi natijasida, bu shahar nafaqat mintaqaviy balki global turizm markaziga aylangan. Dubayda barpo etilgan zamonaviy mehmonxonalar, savdo markazlari, xalqaro aeroport va boshqa infratuzilma obyektlari shaharni turistlar uchun jozibador manzilga aylantirdi. 2022 yilda Dubayga 14 milliondan ortiq turist kelgani, bu esa shahar iqtisodiyotiga sezilarli darajada ijobiy ta’sir ko‘rsatganini ko‘rsatadi¹.

O‘zbekistonda ham turizm infratuzilmasi rivojlanishi bilan turizm sohasidan olinadigan daromadlar o‘smoqda. Xususan, 2022 yilda O‘zbekistonga kelgan turistlar soni 2021 yilga nisbatan sezilarli oshib, 5,4 million kishiga yetdi. Bu esa mamlakatga turizm sohasidan tushadigan daromadlarning oshishiga, yangi ish o‘rinlarining yaratilishiga va chet el investitsiyalarining jalb qilinishiga sabab bo‘ldi.

Turizm infratuzilmasining ijtimoiy ta’siri. Turizm infratuzilmasi nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy jihatdan ham muhim ta’sir ko‘rsatadi. Turizm infratuzilmasining rivojlanishi mahalliy aholi uchun yangi imkoniyatlar yaratadi, jumladan, ish o‘rinlari va daromad manbalarini kengaytiradi. Shuningdek, turizm infratuzilmasi rivojlangan hududlarda yashash sifati yaxshilanadi, chunki infratuzilma obyektlari mahalliy aholiga ham xizmat qiladi.

Masalan, Ispaniyaning Kosta del Sol mintaqasida turizm infratuzilmasining rivojlanishi mahalliy aholining turmush darajasini sezilarli darajada yaxshiladi. Turizm sohasida yaratilgan yangi ish o‘rinlari va infratuzilma loyihalariga kiritilgan investitsiyalar mintaqadagi iqtisodiy faollikni oshirdi. Natijada, mahalliy aholi uchun yangi imkoniyatlar ochildi, yashash sharoitlari yaxshilandi va mintaqaning ijtimoiy rivojlanishi tezlashdi.

O‘zbekistonda ham turizm infratuzilmasining rivojlanishi ijtimoiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Misol uchun, Toshkent va Samarqand singari yirik shaharlarda yangi mehmonxonalar va dam olish maskanlarining qurilishi natijasida mahalliy aholi uchun yangi ish o‘rinlari yaratilmoqda. Bu esa mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda va aholi farovonligini oshirmoqda.

Turizm infratuzilmasini rivojlantirishda duch keladigan muammolar.

Turizm infratuzilmasining rivojlanishida qator muammolar mavjud. Bular orasida yetarli investitsiyalarning yetishmasligi, infratuzilmaning noto‘g‘ri rejalashtirilishi, ekologik barqarorlikka ta’sir ko‘rsatadigan omillar mavjud.

Masalan, O‘zbekistonda qishloq joylardagi turizm infratuzilmasi rivojlanmagan. Bu hududlarda mehmonxonalar, yo‘llar, va boshqa zarur infratuzilma obyektlari yetarlicha rivojlanmagani sababli turistlar bu joylarga kam boradi. Bundan tashqari, ba’zi joylarda infratuzilma obyektlarining noto‘g‘ri joylashuvi tabiiy muhitga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

Yana bir misol sifatida Maldiv orollarini keltirish mumkin. Maldiv orollarida turizm infratuzilmasining tezkor rivojlanishi natijasida tabiiy resurslar va atrof-muhitga katta zarar yetkazilmoqda. Ayniqsa, mehmonxona va dam olish maskanlari qurilishi natijasida orollarning

¹ United Nations World Tourism Organization (UNWTO)

tabiiy landshafti va dengiz muhitiga zarar yetmoqda. Ushbu holat barqaror rivojlanish prinsiplariga zid keladi va uzoq muddatda turizm sektoriga salbiy ta’sir ko’rsatishi mumkin.

Samarqand viloyatidagi turizm infratuzilmasining hozirgi holati, rivojlanish istiqbollari va duch kelinadigan muammolar tahlili berilgan.

Aspekt	Hozirgi holat	Rivojlanish istiqbollari	Duch kelinadigan muammolar
Mehmonxonalar va yotoq joylar	Samarqandda yirik xalqaro va milliy mehmonxonalar tarmog’i mavjud, biroq qishloq joylarda kichik mehmonxona va uy-joy xizmatlari yetarlicha emas.	Kichik mehmonxonalar va uy-joy xizmatlarini rivojlantirish, yangi xalqaro brendlar jalb qilish, ekologik mehmonxonalar qurilishi.	Yangi mehmonxonalar qurilishi uchun zarur bo’lgan investitsiyalarning yetishmasligi, yer ajratish va ruxsatnomalar olish jarayonlari bilan bog’liq muammolar.
Transport infratuzilmasi	Samarqandga xalqaro aeroport va zamonaviy temir yo’l tarmog’i mavjud, shahar ichida va viloyat bo’ylab transport infratuzilmasi rivojlangan.	Aeroportni kengaytirish, zamonaviy transport tarmoqlarini rivojlantirish, viloyat ichidagi transport tizimini optimallashtirish.	Qishloq joylarda transport infratuzilmasi yetarlicha rivojlanmagan, jamoat transporti tizimi samarasizligi, yangi yo’llar qurilishi uchun mablag’ yetishmasligi.
Ko’ngilochar maskanlar va madaniy obyektlar	Samarqandda ko’plab tarixiy va madaniy obidalar mavjud, lekin zamonaviy ko’ngilochar maskanlar yetishmaydi.	Zamonaviy ko’ngilochar maskanlar, savdo markazlari va parklar qurilishi, mavjud madaniy obidalarni restavratsiya qilish va ularni targ’ib qilish.	Madaniy obidalarni saqlash va restavratsiya qilishda yetarli mablag’ ajratilmasligi, zamonaviy ko’ngilochar maskanlar qurilishi uchun investitsiyalar yetishmasligi.
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)	Samarqandda turizm axborot markazlari va raqamli xizmatlar rivojlangan, lekin ba’zi qishloq joylarda internet qamrovi past.	AKT sohasini yanada rivojlantirish, turistlarga mo’ljallangan mobil ilovalar va onlayn xizmatlar yaratish, raqamli infratuzilmani yaxshilash.	Qishloq joylarda internet va raqamli xizmatlarning yetarlicha rivojlanmaganligi, axborot markazlarining yetishmasligi, texnik infratuzilma yetishmasligi.
Ekologik barqarorlik	Samarqandda ekologik barqarorlikni saqlash bo’yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda, lekin ba’zi joylarda ekologik muammolar mavjud.	Ekoturizmni rivojlantirish, yashil texnologiyalarni joriy qilish, atrof-muhitni muhofaza qilishga yo’naltirilgan dasturlarni kengaytirish.	Qurilish ishlari natijasida ekologik zarar yetkazilishi, chiqindilarni boshqarish tizimining yetarlicha rivojlanmaganligi, ekologik barqarorlikka yetarlicha e’tibor berilmasligi.

Xulosa va takliflar. Samarqand viloyati O’zbekistonning eng muhim turizm markazlaridan biri bo’lib, uning boy tarixiy-madaniy merosi va geografik joylashuvi tufayli xalqaro va mahalliy turistlarni jalb etish salohiyati yuqori. Turizm infratuzilmasining hozirgi holati yaxshi rivojlanib kelayotgan bo’lsa-da, hali ham ko’plab sohalarda sezilarli o’sishga ehtiyoj mavjud.

Tahlillar shuni ko’rsatadiki, Samarqanddagi asosiy infratuzilma elementlari, jumladan, mehmonxonalar, transport tizimi va madaniy obyektlar yaxshi rivojlangan. Ammo qishloq joylarda infratuzilmaning yetishmasligi, ekologik barqarorlikka yetarli e’tibor qaratilmasligi va zamonaviy ko’ngilochar maskanlarning yetishmasligi turizm rivojlanishini sekinlashtirmoqda.

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya xizmatlarining rivoji ham hal qilinishi lozim bo‘lgan muhim sohalardan biridir.

Turizm infratuzilmasini rivojlantirishda davlat va xususiy sektorning yaqindan hamkorlik qilishi zarur. Mavjud muammolarni bartaraf etish orqali Samarqand turizm salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarish va xalqaro turizm bozorida yanada mustahkam o‘rin egallashi mumkin.

Kichik mehmonxonalar va uy-joy xizmatlarini rivojlantirish, ayniqsa qishloq joylarda turizm xizmatlarini kengaytirish zarur. Xususiy sektorni ushbu sohaga jalb qilish uchun davlat tomonidan soliq imtiyozlari va subsidiya dasturlarini taqdim etish mumkin. Samarqandga xalqaro mehmonxona brendlarini jalb qilish orqali yuqori sifatli xizmatlar ko‘rsatish va mehmonxonalar infratuzilmasini kengaytirish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Shahar ichidagi va viloyat bo‘ylab transport tarmog‘ini optimallashtirish, xususan, turistlar uchun qulay jamoat transporti xizmatlarini kengaytirish va modernizatsiya qilish zarur. Aeroportni kengaytirish va xalqaro yo‘lovchilar oqimini oshirish uchun qo‘shimcha investitsiyalar jalb qilish lozim.

Shuningdek, infratuzilmani rivojlantirishda ekologik barqarorlikni ta‘minlash muhim. Turizm infratuzilmasini rejalashtirishda ekologik ta‘sirlarni hisobga olish va atrof-muhitni muhofaza qilish chora-tadbirlarini amalga oshirish lozim.

Xalqaro tajribadan foydalanish ham turizm infratuzilmasini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Masalan, Singapurda turizm infratuzilmasining muvaffaqiyatli rivojlanishida davlat siyosati va innovatsion yondashuvlar katta ahamiyatga ega bo‘ldi. Ushbu tajribani o‘rganib, O‘zbekiston sharoitiga moslashtirilgan yondashuvlarni ishlab chiqish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Inskeep, E. (1991). *Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach*. New York: Van Nostrand Reinhold.
2. Murphy, E. (1985). *Tourism: A Community Approach*. London: Methuen.
3. Pearce, P., & Morrison, M. (1998). *Hospitality and Tourism: An Introduction to the Industry*. New York: John Wiley & Sons.
4. Butler, R. W. (1980). The Concept of a Tourist Area Life Cycle of Evolution: Implications for Management of Resources. *The Canadian Geographer*, 24(1), 5-12.
5. Gunn, J. A., & Var, T. (2002). *Tourism Planning: Basics, Concepts, Cases*. London: Routledge.
6. Hall, M. C., & Page, S. (2006). *The Geography of Tourism and Recreation: Environment, Place and Space*. London: Routledge.
7. Pearce, D. (1989). *Tourism Development*. New York: Longman.
8. Inskeep, E. (1994). *National and Regional Tourism Planning: Methodologies and Case Studies*. London: World Tourism Organization.
9. Coccossis, H. (1996). *Tourism and Sustainability: Perspectives and Implications*. Springer.
10. Cooper, C., Fletcher, J., Gilbert, D., Wanhill, S., & Shepherd, R. (1998). *Tourism: Principles and Practice*. Harlow: Longman.

<p>У.Рахимова</p> <p>Современное состояние туристической инфраструктуры</p> <p>Аннотация. Данная научная работа посвящена изучению современного состояния туристической инфраструктуры. В исследовании анализируются основные компоненты туристической инфраструктуры, их влияние на экономику и общественную жизнь страны. При этом рассматриваются факторы, влияющие на развитие туристической инфраструктуры, существующие проблемы и пути их решения. Результаты исследования включают практические рекомендации по дальнейшему развитию туристической сферы, привлечению национальных и международных туристических потоков, повышению качества туристических услуг.</p> <p>Ключевые слова: туристская инфраструктура, туристический сектор, экономическое развитие, туристический потенциал, качество услуг, устойчивое развитие.</p>	<p>U.Raximova</p> <p>Current state of tourism infrastructure</p> <p>Abstract. This scientific work is devoted to the study of the current state of tourism infrastructure. The study analyzes the main components of tourism infrastructure, their impact on the country's economy and social life. At the same time, factors affecting the development of tourism infrastructure, existing problems and ways to solve them are considered. The results of the research include practical recommendations for further development of the tourism sector, attracting national and international tourist flows, and improving the quality of tourism services.</p> <p>Keywords: tourism infrastructure, tourism sector, economic development, tourism potential, quality of services, sustainable development.</p>
---	--

ISSN 2091-5187

☞ “СЕРВИС” ☞

Журнал Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти таҳририят
бўлимида нашрга тайёрланди.

20.11.2024 йилда теришга берилди. 11.12.2024 йилда босишга рухсат этилди.
Офсет босма қоғози. Қоғоз бичими 60x84_{1/8}. “Times” гарнитураси. Офсет
босма усули. Шартли босма табағи 14,6. Ҳисоб-нашриёт
табағи 12,5. Адади 100 нусха. Буюртма № 0134В/24

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институтининг
матбаа бўлимида чоп этилди.
Лицензия № 025316.
Реестр № Х-119112.

Манзил: Самарқанд шаҳри, Шохрух кўчаси, 60-уй.

© Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, 2024.